

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Марин Добрев

относно присъждане на академично звание „доцент”

в Национална художествена академия

на гл. асистент д-р Мария Стоянова Андиркова

Във връзка с обявения от Национална художествена академия конкурс за „доцент” по история на изкуството и основавайки се на предоставените документи и материали, представям моите коментарии и изводи по отношение на научно-творческата и педагогическата дейност на д-р Мария Стоянова Андиркова:

Последното десетилетие от изкуствоведческата кариера на д-р Мария Андиркова е свързано с преподавателската ѝ работа в Националната художествена академия, където от 2006г. е асистент, а от 2007г. е гл. асистент по история на изкуството към катедра „Изкуствознание”. Нейните изяви като изкуствовед се проявяват в научно-изследователската и педагогическата дейности, които в голяма степен се взаимопроникват. Обект на професионалните ѝ интереси са художествените явления и първите крачки на българското изкуствознание от края на 19 и началото на 20 век, както и многообразието в проявленията на съвременното изкуство. Те намират израз в представените от нея самостоятелни студии, публикации в специализирани издания, създаването на учебни помагала по история на изобразително изкуство и участия в научни конференции.

Сред основните теми, които съпътстват научно-изследователската работа на д-р Мария Андиркова, е тази за историята на българското изкуствознание. На нея са посветени редица студии, които представя в специализирани сборници, списания и научни конференции. Изследвания като „За корените на българското изкуствознание в края на XIX век. Първи изкуствоведчески проучвания и начало на системно изучаване на художественото наследство по българските земи” /Сборник статии на преподаватели от катедра Изкуствознание, 2009 [2010]/, „Начало на художествената критика в България” /Изкуствоведчески четения, 2013 [2015]/, „Антон Митов и неговият принос в областта на българското изкуствознание и художествена критика” /Изкуство и критика, 2014/, „Българската художествена критика през XIX век – поява, развитие, полемки” /Изкуство и критика, 2015/ и „Българската художествена критика от края на XIX и началото на XX век в дебата традиция и съвременност” /Международна научна конференция в чест на 85 годишнината на проф.д.изк. Валентин Ангелов, 2015, В.Търново/ маркират оформящия се интерес на д-р Мария Андиркова към историята на българското изкуствознание. Част от тези проучвания намират място и в

нейните лекционните курсове в НХА с „Учебно помагало по Историография на българското изкуствознание”.

Всички изброени по-горе разработки стоят в основата на представения ни хабилитационен научно-изследователски труд **„Цивилизационният избор. Българската изкуствоведска мисъл от Възраждането до средата на XX век.”**. В първите два раздела д-р Андиркова прави преглед и анализ от началните стъпки в изучаване на нашата история и художествена култура, свързани с граф Луиджи Марсили, Фелиц Каниц, Константин Иречек и братя Шкорпил, през Неофит Рилски и завещаното от него за майсторите на Самоковската иконописна школа до първите прояви на художествена критика през 60-те години на 19 век в лицето на Петър Оджакوف, Николай Павлович, Васил Попович и ранните прояви на Антон Митов. Следващите раздели са посветени на Константин Величков и основаването на Държавното рисувално училище; на първото десетилетие от новия век с новите процеси, изместващи старите традиции, на ролята на художествената критика и мястото в нея на Димитър Даскалов, Васил Димов и Андрей Протич. Петият раздел, както гласи заглавието му, насочва вниманието към критиците – авангардисти като Гео Милев, Чавдар Мутафов, Сирак Скитник, трибуните на „Везни”, „Златорог” и „Хиперион”, към Дружество „Родно изкуство” и споровете около „родно-чуждо”. Следващият раздел фокусира анализите на д-р Андиркова към 30-те години, появата на „Дружеството на Новите художници” и темата за социалния реализъм, към принципните различия на критиката за същността на съвременното българско изкуство. Последната част от изследването, адресирана към 40-те години и проблемите около „ценностите необратимо се сменят” /М.А./, в контекста на общия текст, предполага по-разширено разглеждане. В „Цивилизационният избор. Българската изкуствоведска мисъл от Възраждането до средата на XX век.” д-р Мария Андиркова проявява качествата на задълбочен, последователен и аналитичен изследовател. Те са изразена функция на сериозна проучвателска дейност, ясно структуриране, многоплановост на коментарите и убедителност на обобщенията.

Другата проблематика, която провокира изкуствоведческите интереси, потенциал и уменията на художествен критик у д-р Андиркова, е свързана с многообразието и предизвикателствата на съвременното българско изкуство. На нея са посветени анализите ѝ за Международното биенале за съвременно изкуство в Шумен /2006г/, за форумите в столицата и някои градове в страната, даващи израз на иновативни концепции и утвърждаващи ролята им в художествения живот /2007, 2013/, за плаката и новите форми на визуална комуникация /2008/, за възгледите на завършващите Художествената академия млади творци /2009,2010/, за българската и чуждестранната графика /2014/ и т.н. Свое място в тези изследванията на д-р Мария Андиркова заемат интервютата, които тя

публикува в „Литературен вестник” /2006/, „Изкуство и критика” /2010,2011/. Сред тях са диалозите ѝ с Петер Цанев и Свилен Стефанов за Второто биенале за съвременно изкуство, Шумен ‘ 2006, с художника Фреди Каско за съвременното парагвайско изкуство и биеналето в Солун, с Иван Кюранов и Свилен Стефанов за проявите на група XXL, с проф. Божидар Йонов по повод 75 годишнината на Христо Явашев – Кристо и премиерата в Базел на книгата за съвместната им творческа дейност с Жан-Клод.

Участия на д-р Андиркова с доклади на академични, национални и международни научни конференции /НХА, ВТУ „Св.Св. Кирил и Методий”, Институт за изследване на изкуствата при БАН/ са част от утвърждаването ѝ като изкуствовед с научно-изследователска нагласа.

Десетгодишната практика на д-р Андиркова като преподавател по история на изкуството в Национална художествена академия и факултета по изобразително изкуство при ВТУ „Св.Св. Кирил и Методий, както и работата ѝ с дипломанти и докторанти в НХА, я утвърждава като изкуствовед с педагогически опит и възможности.

На основание предоставените материали и документи за научно-изследователска и преподавателска дейност, считам, че със своите изкуствоведчески изяви, творчески умения и педагогически качества д-р Андиркова отговаря на условията, които изисква този конкурс. С това убеждение предлагам на уважаемото жури да присъди научното звание „доцент” на д-р Мария Стоянова Андиркова.

01 февруари 2017г.

Проф. д-р Марин Добрев